

Poslovna škola – Business School
dvogodišnji studij

OSNOVI EKONOMIJE

Fond časova:

Predavanja: **60**

Vježbe: **30**

1) Cilj izučavanja predmeta

Cilj izučavanja predmeta je da studenti nauče temeljne ekonomske kategorije i procese savremene tržišne privrede što bi trebalo da im olakša studij ostalih ekonomskih predmeta.

2) Sadržaj predmeta

Uvod. Osnovi ekonomske organizacije. Tržište i uloga države u modernoj privredi. Osnovni elementi ponude i potražnje. Ponuda i potražnja na pojedinačnim tržištima. Proizvodnja i organizacija preduzeća. Analiza troškova. Ponuda i određivanje cijena na tržištima potpune konkurencije. Oligopol i monopolska konkurencija. Dohoci i određivanje cijena proizvodnih faktora. Nadnice i tržište rada. Zemlja, prirodni resursi i kapital. Tržište i ekonomska efikasnost. Državno oporezivanje i rashodi. Makroekonomski pojmovi i ciljevi. Potrošnja i investicije. Osnove agregatne ponude i potražnje. Modeli multiplikatora. Novac i poslovno bankarstvo. Centralno bankarstvo i monetarna politika. Ekonomski rast. Konjunktorni ciklusi i nezaposlenost. Inflacija. Fiskalna politika. Pitanja ekonomske stabilizacije. Protekcionizam i slobodna trgovina. Ekonomika zemalja u razvoju.

3) Obavezna literatura

Samuelson P., Nordhaus W., Ekonomija (14. izdanje), MATE, Zagreb, 1994.

POSLOVNA MATEMATIKA

Fond časova

Predavanja: **75**

Vježbe: **60**

1) Cilj izučavanja predmeta

Cilj izučavanja predmeta je da se studenti upoznaju sa osnovnim matematičkim pojmovima (teorije skupova, nizovima, funkcijama, izvodima, integralima, diferencijalnim jednačinama, vektorskim prostorom, elementima finansijske matematike) i mogućnostima primjene matematičkih rješenja u ekonomskim problemima.

2) Sadržaj predmeta

Osnovni pojmovi teorije skupova. Skupovi brojeva. Funkcija jedne realne promjenljive. Beskonačni nizovi i redovi. Granična vrijednost i neprekidnost funkcije. Izvod i diferencijal funkcije. Integralni račun. Funkcije sa dvije nezavisno promjenljive. Diferencijalne jednačine. Elementi linearne algebre. Elementi finansijske matematike.

3) Obavezna literatura

Chiang A., Osnovne metode matematičke ekonomije (3 izdanje), Zagreb, MATE, 1994.
Drljević H., Zbirka zadataka iz predmeta Matematika, Ekonomski fakultet (Univerzitet "Džemal Bijedić"), Mostar, 1999.

POSLOVNA INFORMATIKA

Fond časova

Predavanja: **60**

Vježbe: **45**

1) Cilj izučavanja predmeta

Izučavanjem predmeta studenti moraju da se osposobe za samostalno i kvalitetno korištenje kompjutera kao budućeg osnovnog sredstva za izvršavanje svojih radnih poslova i zadataka. Studenti moraju da u potpunosti ovladaju postojećim softverskim aplikacijama koje su neophodne za posao diplomiranog ekonomiste.

2) Sadržaj predmeta

Nastanak i razvoj informatike kao nauke. Informacija – osnovni fenomen informacijskih nauka. Informacijsko društvo. Informacijski sistemi. Arhitektura i organizacija kompjutera kao sistema. Hardver i softver kompjutera. Galerija Microsoftovih softvera. Matematičke osnove kompjutera. Korištenje kompjutera. Proces programiranja. Osnovni koncepti organizacije podataka. Sekvencijalna organizacija podataka. Indeks-sekvencijalna organizacija podataka. Jednostruko i dvostruko spregnuta organizacija podataka. Rastuća organizacija podataka. Osnovni koncepti baza podataka. Ciljevi projektovanja baza podataka. Različiti pristupi projektovanju baza podataka. Analiza informacionih sistema (IS). Projektovanje informacionih sistema. Windows (rad u mrežama Microsofta i NetWare, rad u drugim mrežama, multimedija, podrška aplikacijama, pristup Internetu). DOS 6.2. Windows 95 (instaliranje; početni meni; meniji – file, edit, view, go, favorites, tools, help; control panel; alati za rad sa diskom). WINDOWS 98 (instalacija, novine). MS Word (trake sa alatima; operacije sa datotekama; radovi sa tekstom; određivanje margina, veličine lista i papira; ispis dokumenata). MS Excel (rad sa datotekama, izbor ćelija, unos podataka, veze među podacima i formule, grafovi, ispis dokumenata, podešavanje oblika stranica). Internet (hardver za internet; TCP/IP; WORLD WIDE WEB; e-mail; instalacija, startanje i prozor Internet Explorera; korištenje trake s alatima; pretraživanje Weba; Outlook Express 5.0; slanje pošte, prijem pošte, odgovaranje na pristiglu poštu; podešavanje opcija).

3) Obavezna literatura

Tenić A., Šehanović J., Kozić M., Informatička teorija i praksa, Ekonomski fakultet Mostar i Fakultet za ekonomiju i turizam Pula, 2001.

Tenić A., Kozić M., Poslovna informatika, Ekonomski fakultet, Mostar, 2000.

STATISTIKA

Fond časova

Predavanja: **45**

Vježbe: **30**

1) Cilj izučavanja predmeta

Cilj izučavanja predmeta je da studenti nauče osnovnu ulogu koju ima statistika u privrednom razvoju jedne zemlje. Cilj je, prije svega, da se studenti upoznaju sa primjenom naučnih metoda na prikupljanju, objedinjavanju, prezentaciji i analizi određenih ekonomskih pojava u cilju donošenja racionalnih zaključaka i odluka.

2) Sadržaj predmeta

Uvod. Pojam i zadatak statistike. Način prikazivanja statističkih podataka. Deskriptivna statistika za jednu varijablu. Dinamička analiza. Analiza odnosa više pojava. Kombinatorika. Vjerovatnoća i osnovni teoretski raspored. Uzorak - pojam, značaj, veličina uzorka i vrste uzoraka. Testovi – pojam, značaj i vrste testova.

3) Obavezna literatura

Zolić H., Statistika (skripta), FPN i FKN, Sarajevo, 1998.

Šešić I., Serdar V., Uvod u statistiku, Školska knjiga, Zagreb, 1995.

EKONOMIKA PREDUZEĆA

Fond časova

Predavanja: **60**

Vježbe: **30**

1) Cilj izučavanja predmeta

Cilj izučavanja ovog predmeta je da se studenti upoznaju s preduzećem kao osnovnom ćelijom prevrede, sa vođenjem poslovne politike preduzeća i sa svim onim što je karakteristično za preduzetnika i preduzetništvo, te sa sistemom odlučivanja i informisanja na nivou preduzeća. Cilj je, također upoznati studente s pretvorbom preduzeća u BIH čiji će oni danas-sutra biti sudionici.

2) Sadržaj predmeta

Pojmovno definisanje preduzeća kao predmeta izučavanja u okviru ekonomike preduzeća. Ekonomika kao nauka o privrednim preduzećima: osnovni stavovi, stavovi o faktorima proizvodnje, stavovi o faktorima odlučivanja, stavovi o upravljanju preduzećem. Procesi ekonomike preduzeća: a) ekonomski procesi, i b) procesi finansiranja. Subjekti ekonomike preduzeća. Metode u ekonomici preduzeća. Historijat razvoja ekonomike preduzeća. Preduzeće: osnivanje, registracija, poslovno udruživanje, životni ciklus. Historijat razvoja preduzeća u BIH. Vlasnička pretvorba preduzeća u BIH. Preduzetnik i preduzetništvo. Sredstva preduzeća. Ekonomika elemenata radnog procesa. Troškovi. Poslovni rezultati. Ekonomski uspjeh poslovanja i njegova mjerila. Poslovna politika preduzeća. Ekonomika investicija.

3) Obavezna literatura

Marković M., Ekonomika preduzeća, Kemiografija, Sarajevo, 1999.

Marković M., Ekonomika preduzeća – priručnik, Univerzitetska knjiga, Mostar, 1999.

EKONOMIKA NARODNE PRIVREDE

Fond časova

Predavanja: **60**

Vježbe: **30**

1) Cilj izučavanja predmeta

Cilj izučavanja predmeta je da studenti upoznaju temeljne makroekonomske kategorije i procese savremene tržišne ekonomije što bi trebalo da im olakša studij ostalih ekonomskih disciplina.

2) Sadržaj predmeta

Makroekonomski pojmovi (ciljevi i sredstva). AS i AD (pojam i ponašanje krivulja). BDP, NDP, NNP, ND kao mjere - pokazatelji ekonomskih procesa i aktivnosti. Uloga države - funkcije vlade u privredi. Potrošnja i štednja. Investicije (osnovni pojmovi). Determinante AS i AD. Model multiplikatora. Fiskalna politika - uticaj na AS i AD. Vanjska trgovina. Poslovni ciklusi. Inflacija. Nezaposlenost. Ekonomska politika. Krah socijalističkih privreda i tranzicija. Ekonomika zemalja u razvoju. Uslovi, stanje i perspektive razvoja privrede BiH.

3) Obavezna literatura

Samuelson P., Nordhaus W., Ekonomija - dio Makroekonomija (14. izdanje), MATE, Zagreb, 1992.

Bogunović A., Sharma S., Narodno gospodarstvo, Zagreb, 1995.

MONETARNE FINANSIJE

Fond časova

Predavanja: **60**

Vježbe: **30**

1) Cilj izučavanja predmeta

Izučavanjem predmeta studenti trebaju da se osposobe za razumijevanje sljedećih tematskih područja: a) osnovni koncepti novca i monetarne teorije; b) monetarni aspekt privredne (ne)ravnoteže; c) finansijske institucije i tržišta; d) međunarodni aspekti novca; e) mehanizam emisije novca; f) monetarna politika.

2) Sadržaj predmeta

- Fenomenologija novca (nastanak, pojam i vrste novca; savremeni novac; ekonomski značaj novca)
- Monetarne teorije (novčani metalizam i nominalizam; kvantitativna teorija novca; dohodna teorija novca; teorija inflatornog jaza; psihološka teorija novca; monetarizam vs. kejnzijizam)
- Osnovni koncepti monetarne (ne)ravnoteže (klasične i savremene koncepcije; inflacija i dezinflacija; deflacija i reflacija; stagflacija)
- Finansijska tržišta (pojam i tipologija finansijskih tržišta; tržište novca; tržište kapitala; determinacija kamatne stope; analiza cijena finansijskih aktiva; portfolio analiza)
- Finansijske institucije (banke vs. nebankarske fin. institucije; pojam i vrste banaka; bankarske transakcije; poslovna politika banke; nacionalni bankarski sistemi; vrste nabankarskih finansijskih institucija)
- Međunarodni aspekti novca (međunarodna plaćanja; devizni kursevi; devizno tržište; platni bilans; međunarodne finansijske institucije i tržišta; međunarodna likvidnost)
- Emisija novca i sistemi plaćanja (pojam novčanog sistema; novčani sistemi vezane vs. slobodne valute; depozitni multiplikator; monetarni multiplikator; ekonomski aspekti emisije novca; papirni vs. elektronski instrumenti plaćanja)
- Osnovni koncepti monetarne politike (pojam; indikatori; objekti; instrumenti; efikasnost)

3) Obavezna literatura

Zaklan D., Teorija i politika novca, Ekonomski fakultet (Univerzitet "Džemal Bijedić"), Mostar, 1998 (izuzev glava IV i X).

OSNOVI RAČUNOVODSTVA

Fond časova
Predavanja: **60**
Vježbe: **45**

1) Cilj izučavanja predmeta

Upoznavanje sa osnovnim računovodstvenim kategorijama, načelima, standardima i metodologijom računovodstva.

2) Sadržaj predmeta

Pojam i klasifikacija računovodstva. Kodeks računovodstvenih načela i računovodstveni standardi. Investiranje i bilansiranje imovine. Bilansi i vrste bilansa. Poslovni događaji i njihov uticaj na bilans. Pojam i struktura finansijskog izvještaja sa posebnim osvrtom na "Izvještaj o gotovinskom toku". Knjigovodstveni računi (pojam, principi, vrste). Poslovne knjige. Metode knjigovodstva. Greške u knjigovodstvu. Knjigovodstveno obuhvatanje blagajničkog poslovanja i poslovanja preko žiro-računa. Knjigovodstveno obuhvatanje i evidentiranje stalnih sredstava. Knjigovodstveno obuhvatanje zaliha materijala i sitnog inventara. Knjigovodstvo troškova (prirodne vrste, mjesta nastajanja, nosioci troškova). Homogenost i integralnost troškova. Obuhvatanje i evidentiranje gotovih proizvoda. Evidentiranje trgovačke robe. Zaključivanje knjiga. Računi prihoda i rashoda. Formiranje i knjiženje finansijskog rezultata. Vremenska razgraničenja rashoda i prihoda. Jednobrazno knjigovodstvo. Kontni plan.

3) Obavezna literatura

Klobučar J., Računovodstvo, FEB, Sarajevo, 1998.
Dizdarević S., Brkan - Nožić A., Osnove računovodstva - zbirka zadataka, (Univerzitet "Džemal Bijedić"), Mostar, 1998.

SOCIOLOGIJA

Fond časova
Predavanja: **60**
Vježbe: **0**

1) Cilj izučavanja predmeta

Ciljevi i zadaci nastave iz sociologije su da studenti steknu osnovna znanja o čovjeku i društvu, o institucijama i organizacijama, o pokretima i snagama koje nose društvene procese, društvenim grupama, te društvenim vrijednostima, kulturom, običajima, tradicijom, etikom i moralom kao oblicima svijesti, ali i temeljnim vrijednostima na kojima počiva institucionalni sistem, pravne norme, poredak i sistem vlasti.

2) Sadržaj predmeta

Postanak i razvoj sociologije kao posebne nauke, njen značaj i porijeklo u filozofiji. Predmet i sadržaj sociologije, te njeni glavni predstavnici i teorijski pravci. Metode i tehnike istraživanja u sociologiji. Pregled savremenih socioloških teorija i njihovo značenje. Sociologija Comteove i Weberove tradicije i pozitivizma. Društvo, društvene pojave, procesi i odnosi. Historijski tok i dinamika društvenog razvoja. Opći pristup državi i društvu. Idealističke, teološke i ugovorne teorije o nastanku države. Tipovi i oblici državne vlasti. Moć i vlast u društvu. Demokratija i društvo. Povijest demokratije. Izvorna i predstavnička demokratija. Izbori - osnova legitimiranja vlasti. Društvo, društvene suprotnosti, društvene grupe, organizacije i institucije. Pleme, narod, nacija, Neka teorijska stajališta o određenju nacije. Porodica, opći pogled na prirodu i funkcije porodice. Teorijske koncepcije o porodici. Tipovi porodice u Bosni i Hercegovini. Inokosna ili industrijska porodica. Pravo na izbor i rastavu braka. Žena i društvo. Klase, kaste, staleži. Političke stranke, interesne političke grupe i profesionalna udruženja. Društva u tranziciji. Historijski razvoj. Prvobitna društva. Industrijska društva. Civilna društva. Post-moderna ili post-industrijska društva. Evropska unija. Društveni pokreti i društveni sukobi. Oblici društvenih sukoba. Rat kao najteži oblik društvenog sukoba. Religija i društvo. Tipovi i funkcije religije. Proces sekularizacije. Problemi prostora. Plansko-urbani i ekološki problemi stanovanja. Problemi rada, zaposlenost i siromaštvo.

3) Obavezna literatura

Fočo S., Sociologija, Svjetlost, Sarajevo, 1999.
Haraimbos M., Heald R., Uvod u sociologiju, Globus, Zagreb, 1994.

TJELESNI I ZDRAVSTVENI ODGOJ

Fond časova

Predavanja: **15**

Vježbe: **45**

1) Cilj izučavanja predmeta

Cilj izučavanja predmeta je da razvije i nametne studentima sposobnost usvajanja sportsko-motoričkih znanja.

2) Sadržaj predmeta

Upućivanje studenata u sadržaje samovježbanja i samokontrole. Izbor sadržaja, metoda i načina rada na tjelesnom razvoju i razvoju tjelesnih sposobnosti; svrstavanje u homogene grupe prema stupnju usvojenosti znanja i osnovne sportske pripreme. Teorijska priprema. Snaga i metode treniranja; brzina, aerobna izdržljivost; ishrana i energetska potrošnja. Program sportske pripreme i dopunskih aktivnosti. Sadržaj odbrambenog značaja; dopunske aktivnosti i druge aktivnosti; sportska priprema za natjecanje. Snimanje stanja tjelesnog razvoja, sposobnosti i usmjerenosti sportsko-motoričkih znanja. Vrednovanje i ocjenjivanje. Testiranje tjelesnih sposobnosti (test 1, 2, 3, 4; test 5, 6, 7, 8; test 9, 10, 11, 12). Teorijske i praktične upute za samostalne aktivnosti studenata. Upute i preporuke za buduće tjelesne aktivnosti i aktivno bavljenje sportom i sportskom rekreacijom. Praćenje i vrednovanje sportskih aktivnosti studenata. Praćenje tjelesnog razvoja, sposobnosti i usvojenosti sportskih navika, znanja i aktivnosti studenata vrši se na osnovu donošenja obrazaca tjelesnog i zdravstvenog odgoja. Inicijalno stanje na početku školske godine studija i završni pokazatelji na kraju drugog semestra predstavljaju osnovu za programiranje rada u tjelesnom i zdravstvenom odgoju koji polazi od stanja potreba svakog pojedinca. Informacije o ostvarenim rezultatima između dva stanja (dvije provjere) su dominantni pokazatelj razvoja i napretka u sistemu procjenjivanja i vrednovanja rezultata rada studenata. Angažovanje studenata na realizaciji individualnih sadržaja u sklopu samostalnog rada je posebna vrijednost koja se iskazuje u konačnom procjenjivanju rezultata. Karton tjelesnog i zdravstvenog odgoja, "Metodologijske osnove" i "Kriterijske tablice" su instrumenti praćenja i vrednovanja rezultata rada studenata.

3) Obavezna literatura

Smajić M., Osnovi tjelesnog odgoja, Svjetlost - Fojnica, Sarajevo, 2000.

NAUKA O ODBRANI

Fond časova

Predavanja: **60**

Vježbe: **0**

1) Cilj izučavanja predmeta

Cilj izučavanja predmeta je da studenti fakulteta, akademija i viših škola usvoje znanja o savremenim kretanjima u oblasti odbrane, da mogu preventivno djelovati, prepoznavajući procese u modernom društvu, te se uključiti u sistem zaštite i samozaštite kako pojedinaca, tako naroda i BiH kao države uvažavajući zakonitosti naučnih dostignuća i izgrađujući svoje stavove o filozofiji odbrane.

2) Sadržaj predmeta

Uvod u predmet. Etika i odbrana. Odbrana i demokratsko društvo. Međunarodno ratno pravo. Sila u međunarodnim odnosima. Savremeni koncept odbrane. Ugrožavanje BiH kroz historiju. Geografske i geostrategijske odlike BiH. Civilna zaštita. Ekologija i odbrana.

3) Obavezna literatura

Pelidija E., Sofradžija A., Trnka K., Zgodić E., Nauka o odbrani, Univerzitet u Sarajevu, Fakultet političkih nauka, Sarajevo, 1999.

MARKETING

Fond časova

Predavanja: **60**

Vježbe: **30**

1) Cilj izučavanja predmeta

Cilj izučavanja predmeta je osposobljavanje studenta za razumijevanje sljedećih tematskih cjelina: a) marketing - opšti pristup, b) instrumenti marketinga, c) marketing istraživanje, d) ponašanje potrošača, f) upravljanje marketingom.

2) Sadržaj predmeta

- Pojam i nastanak marketinga
- Proizvod; cijena; promocija; distribucija
- Tržište (pojam, nastanak, funkcije, podjela)
- Istraživanje tržišta (potrebe, potražnja i faktori potražnje)
- Donošenje odluke o kupovini; motivi potrošača; modeli ponašanja potrošača
- Planiranje marketinških aktivnosti; planiranje istraživanja tržišta; planiranje proizvoda; planiranje promocije; planiranje distribucije; organizovanje marketinga; kontrola i revizija marketing aktivnosti.

3) Obavezna literatura

Krkić S., Marketing - teorija i primjena, Drugari, Sarajevo, 1989.

JAVNE FINANSIJE

Fond časova

Predavanja: **45**

Vježbe: **30**

1) Cilj izučavanja predmeta

Predmet treba da razjasni sljedeća tematska područja: a) osnovni koncepti javnih finansija; b) javni rashodi; c) fiskalni oblici javnih prihoda; d) nefiskalni oblici javnih prihoda; e) budžet; f) javne finansije u BiH.

2) Sadržaj predmeta

- Osnovni koncepti javnih finansija (predmet, determinante i funkcije javnih finansija; javne potrebe, javna dobra i usluge; međuzavisnost ekonomske razvijenosti i resursa za podmirenje javnih potreba)
- Javni rashodi (pojam; načela; vrste; rast; vidovi alokacije i distribucije; tendencija centralizacije; metode vrednovanja; efekti)
- Fiskalni oblici javnih prihoda (pojam i vrste javnih prihoda; fiskalni vs. nefiskalni prihodi; opšte karakteristike poreza; ciljevi i elementi oporezivanja; osnovni koncepti poreskog sistema; direktni vs. indirektni porezi; višestruko oporezivanje; evazija poreza; prevaljivanje poreza; principi i efekti oporezivanja; savremeni poreski sistemi; poreski sistemi u federalnim državama; doprinosi; takse; parafiskaliteti)
- Nefiskalni oblici javnih prihoda (pojam, vrste, efekti, tehnika i savremeni aspekti javnog kredita; prihodi od javne imovine; pokloni kao javni resurs)
- Budžet (pojam; principi; procedura)
- Javne finansije u BiH (sistem javnih izdataka; sistem javnih prihoda; budžetska procedura)

3) Obavezna literatura

Musgrave R. & P., Javne financije u teoriji i praksi (prevod), Institut za javne financije, Zagreb, 1993 (izuzev glava: 3, 10, 11, 18-26, 29-31 i 33-34).

PRIMJENJENO RAČUNOVODSTVO

Fond časova

Predavanja: **45**

Vježbe: **45**

1) Cilj izučavanja predmeta

Upoznavanje sa suštinom i specifičnostima računovodstva industrijskih i trgovačkih preduzeća

2) Sadržaj predmeta

Jednoobrazno računovodstvo i kontni planovi (pojam i vrste). Stalna sredstva, upisani a neuplaćeni kapital (nematerijalna stalna sredstva, materijalna stalna sredstva, dugoročna ulaganja, dugoročni krediti, ostala dugoročna potraživanja i dugoročna razgraničenja). Zalihe (sirovine i materijal, rezervni dijelovi, sitan inventar, nedovršena proizvodnja, gotovi proizvodi i trgovačka roba). Gotovina, kratkoročna potraživanja i kratkoročna vremenska razgraničenja. Troškovi (troškovi materijala, energije, rezervnih dijelova, sitnog inventara, amortizacija, troškovi zaposlenih, usluga, finansiranja, obračunata rezervisanja za rizike i obaveze). Obračun troškova proizvodnje i učinaka (proizvoda i usluga), Sistemi obračuna troškova i kalkulacije cijene koštanja. Kapital i rezerve (struktura kapitala, promjene na kapitalu, struktura rezervi, formiranje i korištenje računa kapitala i rezervi). Obaveze (vrste obaveza, nastanak, isknjižavanje, formiranje i likvidacija pasivnih vremenskih razgraničenja). Prihodi i rashodi (formiranje računa prihoda i rashoda i njihovo uključivanje u obračun finansijskog rezultata - razrada po svim grupama prihoda i rashoda). Finansijski rezultat (dobitak i gubitak, obračun i raspodjela dobitka, načini pokrića gubitka, gubitak iznad visine kapitala, finansijski izvještaji - bilans stanja, bilans uspjeha, izvještaj o gotovinskim tokovima, promjene u kapitalu, računovodstvene politike i zabilješke uz finansijske izvještaje). Klasa procesnih računa - slobodna klasa (funkcija, formiranje i gašenje računa). Vanbilansna evidencija. Kodeks Računovodstvenih načela i Računovodstveni standardi Federacije Bosne i Hercegovine (obrada svih računovodstvenih načela i računovodstvenih standarda koji se nalaze u primjeni u Federaciji Bosne i Hercegovine)

3) Obavezna literatura

Jahić M., Računovodstvo - primjena kontnog plana, Revicon, Sarajevo, 1999.

Kontni plan, Zavod za računovodstvo i reviziju Federacije Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 2000.

Priručnik za konverziju, Zavod za računovodstvo i reviziju Federacije Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 2000.

POSLOVNO PRAVO

Fond časova

Predavanja: **45**

Vježbe: **0**

1) Cilj izučavanja predmeta

Izučavanjem ovog predmeta studenti trebaju da se osposobe za razumijevanje: a) osnovnih pojmova o pravu; b) teorijsko-pravnih pojmova; c) sistema prava i vrsta opštih i pojedinačnih pravnih akata; d) privrednih društava, statusnih oblika, institucionalizovanih oblika organizovanih tržišta kapitala i specifičnih oblika poslovnih subjekata.

2) Sadržaj predmeta

- Pojmovi države i prava. Pravna norma. Pravni odnos.
- Pojam pravnog sistema. Komparativni pregled pravnih sistema. Pojam pravnog akta. Podjela pravnih akata. Ustav. Zakonska, podzakonska i sudska akta. Opšta pravna akta. Pojedinačna pravna akta.
- Osnovi obligacionog prava. Vrste obligacija. Subjekti obligacionih odnosa.
- Društvo sa neograničenom solidarnom odgovornošću. Javno trgovačko društvo. Komanditno društvo (mješoviti ortakluk). Društvo sa ograničenom odgovornošću. Akcionarsko društvo (osnivanje, poslovanje, upravljanje, učešće u dobiti ili riziku i gubitku, forme prestanka članstva).
- Atributi i registracija poslovnih subjekata. Pravni mehanizam. Oblici pravnog prometa i zastupanja.

3) Obavezna literatura

Trifković M., Simić M., Poslovno pravo, Sarajevo, 1999.

Trifković M., Simić M., Sultanović A., Poslovno pravo, Sarajevo, 1997.

MENADŽMENT

Fond časova
Predavanja: **60**
Vježbe: **30**

1) Cilj izučavanja predmeta

Cilj izučavanja predmeta je da se studenti upoznaju sa osnovnim karakteristikama menadžmenta kao izraza mikroekonomske racionalnosti u tržišnoj privrednoj strukturi.

2) Sadržaj predmeta

Menadžment: teorija, nauka i praksa. Pojam, priroda i svrha menadžmenta. Sistemski koncept menadžmenta. Menadžment: nauka ili vještina. Funkcije menadžmenta. Razvoj teorije menadžmenta. Pristup razvoju menadžmenta. Menadžment i društvo: vanjsko okruženje, odgoj i etika. Novi doprinosi misli o menadžmentu. Funkcija menadžera. Osnove svjetskog menadžmenta. Planiranje. Organiziranje. Kadrovanje. Rukovođenje. Kontrolisanje.

3) Obavezna literatura

Weihrih H., Koontz H., Menadžment, Zagreb, MATE, 1994.
Buble M., Management, Split, Ekonomski fakultet, 1994.

ENGLISKI JEZIK ZA EKONOMISTE

Fond časova

Predavanja: **30**

Vježbe: **30**

1) Cilj izučavanja predmeta

Izučavanjem predmeta studenti treba da: a) se osposobe za pismeno i usmeno izražavanje na engleskom jeziku sa posebnim akcentom na jezik struke; b) ovladaju leksičkim fondom, dovoljnim da mogu obavljati poslovnu korespondenciju na engleskom jeziku.

2) Sadržaj predmeta

- Choice and Scarcity
- The Question of Allocation
- Economic Power
- Economic Systems
- Sole Proprietorship/ Partnership
- Corporate Business
- Large - Scale Enterprises
- Small and Medium Size Enterprises
- Stock Exchange
- Banking
- International Finance
- Business correspondence

3) Obavezna literatura

Hermann F., Econotext: A Collection of Introductory Economic Texts, R. Oldenbourg Verlag. Gmbtl, Munchen, 1996.

NJEMAČKI JEZIK ZA EKONOMISTE

Fond časova

Predavanja: **30**

Vježbe: **30**

1) Cilj izučavanja predmeta

Izučavanjem predmeta studenti treba da: a) se osposobe za pismeno i usmeno izražavanje na njemačkom jeziku sa posebnim akcentom na jezik struke; b) ovladaju leksičkim fondom, dovoljnim da mogu obavljati poslovnu korespondenciju na njemačkom jeziku.

2) Sadržaj predmeta

- Statistik. Das kaufmannische Rechnungswesen. Die elektronische Datenverarbeitung.
- Das Bankwesen. Geschäfte der Banken. Das Kreditgeschäft – Die Kreditarten.
- Der Scheck. Das Akkreditiv. Der Wechsel. Moderne Instrumente des Zahlungsverkehrs.
- Marktforschung. Absatz und Werbung. Public Relations. Der Außenhandel. Der Importhandel. Der Exporthandel. Handelsvertreter.
- Muster eines Alleinvertretungsvertrages. Der Zoll. Die Borse.

3) Obavezna literatura

Jahović R., Njemački jezik za ekonomiste II, Svjetlost, Sarajevo, 1992.

FRANCUSKI JEZIK ZA EKONOMISTE

Fond časova

Predavanja: **30**

Vježbe : **30**

1) Cilj izučavanja predmeta

Izučavanjem predmeta studenti treba da: a) se osposobe za pismeno i usmeno izražavanje na francuskom jeziku sa posebnim akcentom na jezik struke; b) ovladaju leksičkim fondom, dovoljnim da mogu obavljati poslovnu korespondenciju na francuskom jeziku.

2) Sadržaj predmeta

- La France et francophonie
- Panorama socio-économique français
- Echanges internationaux
- Le recrutement, les salariés
- Les différents types d'entreprises
- Le marketing; la publicité;
- La distribution de la marchandise
- Les finances
- La correspondance bancaire
- Les P. et T.; Internet

3) Obavezna literatura

Corado L., Macagno O., Faire des affaires en français, Hachette, Paris, 1997.

ISTRAŽIVANJE TRŽIŠTA

Fond časova

Predavanja: **60**

Vježbe: **30**

1) Cilj izučavanja predmeta

Cilj izučavanja predmeta je da se studenti upoznaju sa istraživanjem tržišta u funkciji što efikasnijeg poslovanja, odnosno planiranja i razvoja proizvoda, prodaje i distribucije, formiranja cijena i promocije, kako na domaćem tako i inostranom tržištu fokusirajući se na sljedeće tematske oblasti: a) uvod u istraživanje tržišta, b) izvori prikupljanje podataka, c) organizovanje aktivnosti istraživanja tržišta, d) specifičnosti istraživanja inostranog tržišta.

2) Sadržaj predmeta

- Definicija istraživanja tržišta (izviđajno i deskriptivno istraživanje, kauzalno istraživanje, proces istraživanja tržišta, mjerenje uspješnosti ekonomske propagande, istraživački projekti)
- Primarni izvori, sekundarni izvori, primjena uzorka u prikupljanju podataka, metode prikupljanja primarnih podataka, organizovanje prikupljanja primarnih podataka, obrada i analiza prikupljenih podataka i izvještaj o obavljenom istraživanju tržišta
- Opšti pristup organizovanju aktivnosti istraživanja tržišta, marketing informacijski sistemi, predviđanje prodaje kao specifičnog područja istraživanja tržišta
- Specifičnosti u značaju pojedinih faza u procesu istraživanja, neophodnost korištenja specifičnih izvora sekundarnih podataka (publikacije zvaničnih državnih i međunarodnih institucija, pojedinačna istraživanja i stručni časopisi), teškoće u ocjeni pouzdanosti informacija sa inostranih tržišta.

3) Obavezna literatura

Tihi B., Istraživanje tržišta organizacije udruženog rada, Savremena administracija, Beograd, 1981.

Marušić M., Istraživanje tržišta, Informator, Zagreb, 1989.

EKONOMIKA PROMETNIH ORGANIZACIJA

Fond časova

Predavanja: **60**

Vježbe: **30**

1) Cilj izučavanja predmeta

Cilj izučavanja predmeta je upoznati studente s osnovnim karakteristikama ekonomike trgovine fokusirajući se na: a) osnovne koncepte; b) faktore tražnje i ponude; c) oblike koncentracije trgovine; d) troškove prometa; e) trgovinsku politiku.

2) Sadržaj predmeta

- Mjesto ekonomike trgovine u sistemu ekonomskih nauka (sadržaj ekonomike trgovine, metodi ekonomike trgovine). Pojava trgovine i njen razvoj kroz podjelu rada.
- Funkcije i zahtjevi potrošača. Funkcije i zahtjevi proizvođača,
- Podjela tržišta. Posebni oblici organizacije tržišta (sajmovi, berze, berzanski poslovi, privredne izložbe, aukcije, pijace, tržnice na veliko).
- Faktori na strani tražnje (broj i struktura stanovništva, plate i druga primanja, potrošački krediti i štednja, moda). Faktori na strani ponude (obim i struktura proizvodnje, visina nacionalnog dohotka i njegova raspodjela, razvijenost saobraćaja, razvijenost prometa, publicitet).
- Oblici koncentracije u trgovini na malo (potrošačke zadruge, robne kuće, preduzeća s više prodavnica, diskontne kuće, samoposluživanje-supermarket i hipermarket). Prodaja putem kataloga Automati za prodaju. Dragstori. Ambulantna prodaja. Elektronska trgovina.
- Definicija troškova distribucije i troškova prometa. Vrste troškova prometa (direktni i indirektni troškovi prometa, varijabilni i fiksni troškovi prometa, neizbježivi i izbježivi troškovi prometa, ostali troškovi prometa). Marža i rabat (pojam i vrste marži i rabata, maloprodajne cijene, formiranje cijena u prometu u BiH). Efekti politike i kontrole cijena u svijetu i u nas. "Troškovni i cjenovni" princip.
- Trgovinska politika u širem smislu. Ograničenja u prometu roba. Mjere protiv špekulacije u robnom prometu. Lojalna konkurencija u prometu. Dobri poslovni običaji. Porez na promet proizvoda. Kalkulacija maloprodajne cijene. Mjere društvene kontrole cijena. Unutrašnja kontrola u prodavnicama. Tržišna inspekcija.
- Trgovinska politika u užem smislu. Uslovi za vršenje prometa roba i usluga (uslovi za prodavnice, uslovi za samoposluge, uslovi za robne kuće, uslovi za skladišta, uslovi za stovarišta, zdravstveno-higijenski uslovi). Konzumerizam. Organizovanje potrošača u cilju njihove zaštite.

3) Obavezna literatura

Zlatković Ž., Ekonomika trgovine, Naučna knjiga, Beograd, 1990.

MEĐUNARODNI MARKETING

Fond časova

Predavanja: **60**

Vježbe: **30**

1) Cilj izučavanja predmeta

Cilj izučavanja predmeta je upoznati studente s ulogom međunarodnog marketinga u međunarodnoj razmjeni roba, ideja, tehnologije i ljudi s posebnim akcentom na: a) definisanje međunarodnog marketinga (pojam, pojava i predmet istraživanja međunarodnog marketinga, evolutivni put marketinga, konceptualni pristup i cilj međunarodnog marketinga), b) međunarodno marketinško okruženje, c) međunarodni ekonomski poredak, d) orijentacija preduzeća na strano tržište, e) međunarodne marketinške strategije, f) međunarodni marketinški menadžment.

2) Sadržaj predmeta

- Nastajanje novog svjetskog poretka
- Novi međunarodni ekonomski poredak (međunarodne ekonomske integracije, međunarodna trgovina i međunarodno tržište, međunarodni poslovni odnosi i međunarodni marketing)
- Motivi orijentacije preduzeća na strana tržišta (strategija marketinških istraživanja za potrebe izvoza, međunarodni marketinški informacijski sistem, segmentacija međunarodnih tržišta)
- Strategija proizvoda namijenjenog izvozu. Cijena izvoznog proizvoda. Distribucija izvoznih proizvoda. Strategija komuniciranja sa stranom sredinom (oblici komuniciranja, ekonomska propaganda, lična prodaja, unapređenje prodaje, ekonomski publicitet, odnosi s javnošću)
- Upravljanje aktivnostima međunarodnog marketinga (organizacija, planiranje, kontrola i revizija marketinških aktivnosti)
- Strategija ulaska preduzeća u ekonomsko-tehničku saradnju s inostranstvom (transfer znanja i tehnologije, patenti i licencni sporazumi, dugoročna proizvodna kooperacija, zajednička ulaganja, konsalting i inženjering, montažna proizvodnja u inostranstvu, franšizing, lizing, izvozni faktoring, kompenzacijski poslovi, vezani poslovi, tranzitni i indentni poslovi i dr.).

3) Obavezna literatura

Marković M., Međunarodni marketing, Logos, Split, 1994.

PROMOTIVNE AKTIVNOSTI

Fond časova

Predavanja: **60**

Vježbe: **30**

1) Cilj izučavanja predmeta

Cilj izučavanja predmeta je upoznati studente s načinom komuniciranja s tržištem, gdje je s obzirom na sve veću ponudu i potražnju proizvoda na relaciji proizvođač-potrošač, nužno cjelovito, organizovano i funkcionalno postavljanje promotivnih aktivnosti koje će biti obrađene kroz sljedeće cjeline: a) uvodna razmatranja; b) ekonomska propaganda i njen društveno-ekonomski aspekt; c) unapređenje prodaje; d) lična prodaja; e) odnosi s javnošću; f) ekonomski publicitet; g) granične promotivne aktivnosti.

2) Sadržaj predmeta

- Mjesto i uloga promotivnih aktivnosti u društvu i privredi.
- Oblici ekonomske propagande (EP). Propagandne poruke i izbor medija. Mjerenje uspješnosti EP. EP u trgovini na veliko i trgovini na malo. Turistička propaganda.
- Funkcije unapređenja prodaje (usmjerenja i zadaci unapređenja prodaje, planiranje unapređenja prodaje, prognoza i kontrola uspješnosti unapređenja prodaje, organizacija službe unapređenja prodaje).
- Uloga i značaj lične prodaje (komunikacioni aspekti lične prodaje, komponente ličnog komuniciranja, lična prodaja kao promotivna aktivnost). Faktori lično-prodajnog procesa (potrošač, proizvod, prodavač, prodajno mjesto, proizvođač).
- Odnosi s javnošću kao promotivna aktivnost (usmjeravanje djelatnosti odnosa s javnošću, odnosi unutar preduzeća, odnosi izvan preduzeća, organizacija odnosa s javnošću).
- Planiranje ekonomskog publiciteta (istraživanje, utvrđivanje ciljeva, utvrđivanje finansijskog plana publiciteta, kreiranje poruka publiciteta, razošiljanje poruka, organizacija službe publiciteta).
- Usluga potrošačima (servis). Vrste i podjela usluga potrošaču. EP i usluge potrošačima (servis). Unapređenje prodaje i usluge potrošaču. Odnosi s javnošću i usluge potrošačima. Sredstva djelatnosti usluga potrošačima (garancija, garantno pismo, garantna knjižica, uputstvo, garantni znak). Oblikovanje (dizajn). Ambalaža (pakiranje).

3) Obavezna literatura

Sudar J., Promotivne aktivnosti, Informator, Zagreb, 1999.

Krkić S., Marketing-teorija i praksa, Drugari, Sarajevo, 1989.

FINANSIJSKO RAČUNOVODSTVO

Fond časova

Predavanja: **60**

Vježbe: **30**

1) Cilj izučavanja predmeta

Nakon izučavanja predmeta "Osnovi računovodstva" u okviru koga studenti treba da ovladaju metodologijom i osnovnim principima računovodstva, te "Primjenjenog računovodstva", gdje se studenti upućuju na primjenu kontnog plana i ovladavanje računovodstvenim kategorijama i transakcijama u oblasti proizvodnje i prometa, finansijsko računovodstvo upotrebljava stečena znanja tretirajući problematiku računovodstva banaka i drugih finansijskih organizacija, kao i računovodstvo budžetskih institucija.

2) Sadržaj predmeta

- Finansijski izvještaji (bilans stanja, bilans uspjeha, izvještaj o gotovinskim tokovima, promjene u kapitalu, zabilješke uz finansijske izvještaje)
- Bankarski krediti i uslovi kreditiranja
- Otvaranje akreditiva, izdavanje garancija i osiguranje poslovanja
- Računovodstvene politike banke
- Računovodstvena načela i računovodstveni standardi, Zakon o računovodstvu, Pravilnik o računovodstvu
- Kontni plan za banke i druge finansijske institucije
- Upisani a neplaćeni kapital i nefinansijska aktiva - struktura i evidencija
- Kratkoročni krediti i dospjela potraživanja
- Ostala kratkoročna aktiva
- Dugoročni krediti i ostala dugoročna finansijska aktiva
- Kratkoročni depoziti, krediti, dospjele obaveze i ostala kratkoročna pasiva
- Dugoročni depoziti, krediti i ostala dugoročna pasiva
- Kapital, rezerve i emisija
- Prihodi, rashodi i finansijski rezultat banke
- Vanbilansna evidencija bankarskog poslovanja
- Računovodstvo specifičnih poslova u DPZ, DPO i DO
- Budžet (Pojam, vrste i karakteristike)
- Kontni plan za budžet i budžetske korisnike
- Evidencija poslovnih događaja specifičnih za korisnike budžeta

3) Obavezna literatura

Grupa autora, Računovodstvo banaka, Revicon, Sarajevo, 1999.

Računovodstveni standard FBiH broj 30.

BANKARSTVO

Fond časova

Predavanja: **60**

Vježbe: **30**

1) Cilj izučavanja predmeta

Predmet treba da upozna studente sa sljedećim tematskim područjima: a) bankarska struktura i okruženje; b) bankarski bilansi i agregati; c) bankarski depoziti; d) nedepozitni resursi banaka; e) bankarski krediti; f) bankarska likvidnost; g) investicioni plasmani banaka; h) savremeni trendovi u bankarstvu.

2) Sadržaj predmeta

- Bankarska struktura i okruženje (makrofinansijska struktura i novčana akumulacija, finansijska tržišta vs. institucije, tipologija banaka i nebankarskih finansijskih institucija, regulacija bankarskog sektora)
- Bankarski bilansi i agregati (koncept i vrste bankarskih bilansa, tipologija bankarskih agregata, analiza bankarskih bilansa)
- Bankarski depoziti (depozitni potencijal, opšte karakteristike i determinante obima transakcionih depozita, opšte karakteristike i determinante obima štednih i oročenih depozita)
- Nedepozitni resursi banaka (osnovni koncepti nedepozitnih izvora, depozitni certifikati, međubankarski krediti, ostali kratkoročni nedepozitni izvori, dugoročne obveznice, primarni kapital)
- Bankarski krediti (opšte karakteristike kreditnih plasmana, kreditna politika banke, kratkoročni i dugoročni krediti privredi, krediti stanovništvu, kreditna analiza preduzeća i domaćinstava, determinacija cjenovnih uslova zajma, determinacija cjenovnih uslova komitentskog odnosa)
- Bankarska likvidnost (osnovni koncepti bankarske likvidne aktive, politika likvidnosti banke)
- Investicioni plasmani banaka (opšte karakteristike bankarskih investicionih plasmana, determinante investicionih prinosa, bankarska investiciona politika)
- Savremeni trendovi u bankarstvu (vanbilansne transakcije banaka, "wholesale" bankarstvo, međunarodno bankarstvo, elektronsko bankarstvo)

3) Obavezna literatura

Zaklan D., Bankarstvo u tržišnom makrosistemu, Ekonomski fakultet (Univerzitet "Džemal Bijedić"), Mostar, 2000.

ANALIZA POSLOVANJA PREDUZEĆA

Fond časova
Predavanja: **60**
Vježbe: **30**

1) Cilj izučavanja predmeta

Upoznavanje se metodologijom analize poslovanja - teorijske osnove i aplikacije

2) Sadržaj predmeta

Uvodna razmatranja analitičkog ispitivanja (Analiza revizije i kontrole; Ciljevi i zadaci analitičkog ispitivanja; Preduslovi analitičkog ispitivanja). Pojavni oblici i vrste analize (Analiza bilansa, analiza vrijednosti i kompleksna analiza poslovanja kao pojavni oblici analize; Eksterna i interna analiza, statička i dinamička analiza, kvantitativna i kvalitativna analiza i analiza prema raznim ciljevima). Pretpostavke za analizu. Metode analize - osnovne i specijalne. Faktori smetnji u komparativnoj analizi. Modeli organizovanja i tehnika analitičke službe u preduzeću (Oblici organizovanja; Tehnike organizovanja). Analiza finansijskih izvještaja (Analiza bilansa stanja; Analiza bilansa uspjeha; Analiza izvještaja o gotovinskim tokovima). Teorije bilansa. Analiza finansiranja, likvidnosti i solventnosti. Analiza stalnih sredstava (Osnovni zadaci analize stalnih sredstava; Analiza strukture ukupnih sredstava sa posebnim osvrtom na analizu strukture stalnih sredstava; Analiza korištenja stalnih sredstava; Analiza statike i dinamike stalnih sredstava). Analiza obrtnih sredstava (Osnovni zadaci analize obrtnih sredstava; Analiza strukture obrtnih sredstava; Analiza statike obrtnih sredstava; Analiza dinamike obrtnih sredstava). Analiza radne snage (Osnovni zadaci analize radne snage; Analiza statike radne snage; Analiza dinamike radne snage). Analiza produktivnosti (Mjerenje produktivnosti; Pokazatelji produktivnosti; Faktori uticaja na produktivnost). Analiza ekonomičnosti (Metode analize ekonomičnosti; Mjerenje ekonomičnosti; Pokazatelji ekonomičnosti; Rashodi i prihodi kao osnov analize ekonomičnosti). Analiza rentabilnosti (Mjerenje rentabilnosti; Pokazatelji rentabilnosti).

3) Obavezna literatura

Krajčević F., Analiza poslovanja poduzeća, Informator, Zagreb, 1976.
Popić I., Teorije bilansa - separat, Ekonomski fakultet (Univerzitet "Džemal Bijedić"), Mosta, 1999.
Popić I., Zbirka zadataka iz analize poslovanja preduzeća, Ekonomski fakultet (Univerzitet "Džemal Bijedić"), Mostar, 1991.

POSLOVNE FINANSIJE

Fond časova

Predavanja: **60**

Vježbe: **30**

1) Cilj izučavanja predmeta

Cilj predmeta je upoznavanje studenata sa sljedećim tematskim područjima: a) finansijska funkcija preduzeća; b) finansijska politika i pravila finansiranja; c) izvori finansiranja preduzeća; d) investiranje sredstava; e) finansijsko planiranje; f) upravljanje dugoročnim ulaganjima i izvorima sredstava; g) upravljanje kratkoročnim ulaganjima i izvorima sredstava; h) sanacija preduzeća.

2) Sadržaj predmeta

- Finansijska funkcija preduzeća (pojam i poslovi finansijske funkcije; odnos finansijske funkcije i drugih funkcija; organizacija finansijske funkcije)
- Finansijska politika i pravila finansiranja (cilj i principi finansijske politike; vertikalna pravila finansiranja; horizontalna pravila finansiranja; likvidnost i politika likvidnosti)
- Izvori finansiranja preduzeća (tipologija izvora; samofinansiranje; finansiranje iz uloga trećih lica; krediti kao izvor finansiranja; hartije od vrijednosti i ostali instrumenti tržišta novca; dugoročne obveznice; akcije; ostale dugoročne hartije od vrijednosti, te specifični izvori: spontani; faktoring; forfering; lizing; franšizing)
- Investiranje sredstava (principi investiranja sredstava; metode vrednovanja investicionih projekata; rizici investiranja; upravljačke opcije pri investiranju)
- Finansijsko planiranje (koncept finansijskog planiranja preduzeća; planski bilans stanja i uspjeha; poslovni i finansijski rizik i poslovni i finansijski leveridž; plan novčanih tokova; plan dugoročnih ulaganja)
- Upravljanje dugoročnim ulaganjima i izvorima sredstava (upravljanje: osnovnim sredstvima; dugoročnim plasmanima; sopstvenim kapitalom, dugoročno pozajmljenim kapitalom i dugoročnim rezervisanjima)
- Upravljanje kratkoročnim ulaganjima i izvorima sredstava (upravljanje: zalihama; kratkoročnim finansijskim plasmanima; kratkoročnim potraživanjima po osnovu komercijalnih odnosa; kratkoročnim finansijskim obavezama; obavezama iz komercijalnih odnosa; gotovinom; raspodjelom neto-dobitka)
- Sanacija preduzeća (koncept sanacije; analiza ostvarenja finansijskog rezultata nesolventnog preduzeća; analiza finansijskog položaja nesolventnog preduzeća; prijedlog sanacije; mjere za uspješno poslovanje preduzeća poslije sanacije)

3) Obavezna literatura

Njuhović Z., Poslovne finansije, Revicon, Sarajevo, 1999.

METODE PROGRAMIRANJA

Fond časova

Predavanja: **60**

Vježbe: **30**

1) Cilj izučavanja predmeta

Izučavanjem ovog predmeta studenti treba da ovladaju osnovnim principima i metodama programiranja u funkciji izrade aplikativnih programa neophodnih za korištenje baza podataka ili u drugim relevantnim područjima upotrebe.

2) Sadržaj predmeta

Viši programski jezici. Modeli poslovnih obrada. Dinamičke strukture podataka. Složeni algoritmi (generalizacija selekcije, iteracije s brojačima i selektorima, strukturni dijagrami, analiza složenosti algoritama i konkretnosti programa). Strukturno programiranje (temeljni teorem strukturiranosti programa, strukturirani program i metodika razvitka). Rad s datotekama (tipovi organizacije datoteka, pristup datotekama, obrada datoteka). Konstrukcija složenih programa (konstrukcija transakcijskih programa, razmjena podataka unutar programa, komuniciranje među programima). Rad s bazama podataka (konstrukcija programa pomoću CASE alata - 4GL, rad s relacijskim bazama podataka, SQL upitni jezik). Aplikacioni generatori (jezici četvrte generacije, automatska konstrukcija programa, viši programski jezici u aplikacijskim generatorima). Osnove evaluacije programa. Dokumentacija programa.

3) Obavezna literatura

Alagić S., Principi programiranja, Svjetlost, Sarajevo, 1976.

Dujmović J., Programski jezici i metode programiranja, Naučna knjiga, Beograd, 1990.

Tkalec S., Programski jezik COBOL, Informator, Zagreb, 1983.

ANALIZA INFORMACIONIH SISTEMA

Fond časova

Predavanja: **60**

Vježbe: **30**

1) Cilj izučavanja predmeta

Cilj predmeta je pružanje znanja povezanih sa kompjuterizacijom preduzeća, odnosno onim u kojem postoji ili se za njega projektuje IS kako bi se efikasnim podešavanjem tog sistema osiguralo postizanje njegovih očekivanih (poslovnih) efekata.

2) Sadržaj predmeta

- Odnos poslovnog i informacionog sistema (IS)
- Osnovne karakteristike razvoja IS (standardizacija u informatici, kvalitet informacijskih rješenja, efikasnost IS)
- Organizacioni aspekti IS (mogući organizacioni oblici informacijske funkcije, odnos centralizacije i decentralizacije, projektovanje interne organizacije centra za informacioni sistem, uzroci potreba za inovacijama u organizaciji IS)
- IS preduzeća i njegovo okruženje (povezivanje IS preduzeća s drugim sistemima u neposrednom okruženju, zahtjevi evropskog i svjetskog okruženja, korištenje otvorenih informacionih servisa, stanje tržišta informacijsko-komunikacionih usluga u Evropi)
- Analiza IS (predmet, sadržaj, metode i tehnike analize; analiza potreba za informacijama; analiza odgovora na informacione potrebe; elaborat analize i dokumentovanje sistema)

3) Obavezna literatura

Tenić A., Kozić M., Analiza informacijskih sistema (knjiga u pripremi), Ekonomski fakultet, Mostar, 2001.

PROJEKTOVANJE INFORMACIONIH SISTEMA

Fond časova

Predavanja: **60**

Vježbe: **30**

1) Cilj izučavanja predmeta

Cilj predmeta je pružanje znanja neophodnih za izgradnju djelotvornih IS kako u preduzećima, tako i drugim institucijama, odnosno takvih koji maksimalno doprinose iskorištavanju moći informatičke tehnologije u pravcu pospješivanja makro- i mikroekonomske efikasnosti.

2) Sadržaj predmeta

Osnovni koncepti projektovanja IS. Životni ciklus IS (linearni pristup, evolucijski pristup, metod prototipa). Dekompozicija sistema. Model sistema (dijagrami toka podataka, fizički i logički model sistema, opisivanje elemenata sistema, matrice toka podataka). Globalna struktura procesa. Detaljni opis procesa (dijagrami akcija, pseudokod i strukturni prirodni jezik). Stabla i tabele odlučivanja. Model objekti-veze-svojstva ili ER model (osnovni pojmovi, simboli i konstrukti ER jezika, proces izrade ER modela, utvrđivanje objekata, utvrđivanje veza, integriranje objekata, integriranje veza). Relacioni model podataka (osnovni pojmovi, relaciona algebra). Prevođenje modela ER na relacioni jezik. Normalizacija (funkcija zavisnosti; dekompozicija bez gubitka informacija; prva, druga i treća normalna forma; dekompozicija bez gubitka zavisnosti; Boyce/Coddova normalna forma; višeznačna zavisnost; četvrta normalna forma; zavisnost spajanja; peta normalna forma). Prikupljanje informacija (izvor, metode, proces). Metodologija rada (izbor metodologije, početak rada na projektu, analiza postojećeg sistema, projektovanje novog sistema, realizacija sistema). Dokumentovanje sistema. Vođenje i vrednovanje projekta.

3) Obavezna literatura

Tenić A., Kozić M., Projektovanje informacijskih sistema, (knjiga u pripremi), Ekonomski fakultet, Mostar. 1999.

BAZE PODATAKA

Fond časova

Predavanja: **60**

Vježbe: **30**

1) Cilj izučavanja predmeta

Cilj predmeta je da omogući studentima samostalno korištenje baza podataka, kako onih užeg korisničkog opsega, tako i onih sa masovnim korištenjem (putem INTERNET).

2) Sadržaj predmeta

- Modeli i jezici (relacioni model, predstavljanje entiteta relacijama, relacionalna algebra, relacioni upitni jezici, logičke zavisnosti, funkcionalne zavisnosti, višeznačne zavisnosti, hijerarhijski i mrežni model)
- Logičko projektovanje (normalne forme; prva, druga i treća normalna forma; Boyce-Coddova normalna forma; četvrta normalna forma; apstrakcija; nenormalizovani relacioni model; agregacija; generalizacija)
- Strukture i algoritmi (fizička reprezentacija logičkih skupova, sekvencijalna reprezentacija i sekvencijalni algoritmi, indeksirana reprezentacija, indeks-sekvencijalna reprezentacija, struktura indeksa, direktna reprezentacija, mrežna reprezentacija)
- Integritet podataka (transakcija i integritet, izvršenje skupa transakcija, protokoli zaključivanja, logički lokoti, fizički lokoti, restauracija konzistentnog stanja baze)
- Distribuirane baze podataka (arhitektura sistema baze podataka, distribuirano izvršenje i integritet, distribuirana obrada upita, distribuirano ažuriranje)

3) Obavezna literatura

Alagić S., Relacione baze podataka, Svjetlost, Sarajevo, 1985

MENADŽMENT MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA

Fond časova
Predavanje: **60**
Vježbe: **30**

1) Cilj izučavanja predmeta

Cilj izučavanja predmeta je da se studenti upoznaju sa: a) konceptom, mjestom, ulogom, oblicima i značenjem m/s preduzeća u istorijskom i (prvenstveno) savremenom kontekstu i b) funkcijama, specifičnostima i posebnim izazovima menadžmenta m/s preduzeća, kako u svjetskoj praksi, tako i u uslovima bosanskohercegovačke privrede.

2) Sadržaj predmeta

- Uvod u menadžment malih i srednjih preduzeća (definicija m/s preduzeća; uloga i mjesto m/s preduzeća u istoriji; najčešći pravni oblici m/s preduzeća; značaj m/s preduzeća u zemljama razvijene tržišne privrede; pojam, značaj i karakteristike menadžmenta m/s preduzeća; praksa, teorija i nauka menadžmenta m/s preduzeća; načela, pravila i metode menadžmenta m/s preduzeća
- Preduzetnik (definicija preduzetnika, preduzetničke osobine, razvitak preduzetnika, preduzetništvo i menadžment)
- Pristup pokretanju malog preduzeća (tržišno usmjerenje, preduzetnički duh i inovativnost, postavljanje ciljeva, izbor menadžmenta)
- Funkcije menadžmenta m/s preduzeća (planiranje m/s preduzeća, organizovanje m/s preduzeća, rukovođenje m/s preduzećem, upravljanje ljudskim potencijalima, kontrola m/s preduzeća)
- Specifičnosti menadžmenta m/s preduzeća (inkubatori – niskotroškovni način rasta preduzeća)
- Posebni izazovi preduzetničkog menadžmenta m/s preduzeća (rast preduzeća, preduzetnički stres, prodaja preduzeća)
- Tehnologija izrade preduzetničkog projekta (planiranje preduzetničke zamisli, elementi preduzetničkog projekta)
- Malo preduzetništvo u perspektivi

3) Obavezna literatura

Deželjin J. i dr., Poduzetnički menadžment: izazov, rizik, zadovoljstvo, Alinea, Zagreb, 1999.

ORGANIZACIJA MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA

Fond časova

Predavanja: **60**

Vježbe: **15**

1) Cilj izučavanja predmeta

Izučavanjem predmeta studenti trebaju ovladati pojmovima i metodama: a) preduzetničke ekonomije; b) organizacije pojedinačnog ili grupnog business-a; c) organizovanja i poslovanja malog preduzeća i d) kooperacije ili integracije malih preduzeća u srednje ili poslovno efikasne kompanije.

2) Sadržaj predmeta

- Preduzetnička ekonomija (cijene, zarada, troškovi i profit)
- Poduzetnička strategija (rad, kvalitet i rokovi)
- Organizacija vlastitog business-a
- Osnovni oblici organizacije m/s preduzeća
- Modeliranje organizacije m/s preduzeća
- Organizacioni oblici funkcionalne, matrične i projektne organizacije strukture
- Organizacija dijelova m/s preduzeća
- Preduzetnički projekat
- Preduzetnička kontrola

3) Obavezna literatura

Davis W., Započnite vlastiti biznis sa manje od 1000 USD, Jakubin i sin, Centar za poduzetništvo, Zagreb-Osijek, 1998.

Richard L., Mala poduzeća (prijevod), Mladinska knjiga, Zagreb, 1999.

BANKARSTVO I FINANSIRANJE MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA

Fond časova

Predavanja: **60**

Vježbe: **30**

1) Cilj izučavanja predmeta

Predmet treba da upozna studente sa sljedećim tematskim područjima: a) osnovni koncepti bankarstva; b) bankarski bilansi i agregati; c) bankarski izvori sredstava; d) bankarski krediti i ostali plasmani; e) osnovi kreditne analize m/s preduzeća; f) instrumenti kreditne analize m/s preduzeća; g) analiza razvojnih projekata m/s preduzeća.

2) Sadržaj predmeta

- Osnovni koncepti bankarstva (makrofinansijska struktura: tržišta vs. institucije; banke vs. nebankarske finansijske institucije; pojam i vrste banaka; regulacija bankarskog sektora)
- Bankarski bilansi i agregati (koncept i vrste bankarskih bilansa; tipologija bankarskih agregata; analiza bankarskih bilansa)
- Bankarski izvori sredstava (transakcioni depoziti; štedni i oročeni depoziti; nedepozitni izvori; primarni kapital banke)
- Bankarski krediti i ostali plasmani (opšte karakteristike kreditnih plasmana; kratkoročni i dugoročni krediti privredi; krediti stanovništvu; kreditna politika banke; determinacija cjenovnih uslova zajma; determinacija cjenovnih uslova komitentnog odnosa; politika likvidnosti banke; investicioni plasmani i investiciona politika banke)
- Osnovi kreditne analize m/s preduzeća (koncept kreditne analize; opšte karakteristike kreditne analize m/s preduzeća; pojam i vrste rizika u poslovanju; pojam i vrste boniteta preduzeća)
- Instrumenti kreditne analize m/s preduzeća (bilansi stanja i uspjeha preduzeća; izvještaj o izvorima i upotrebi sredstava; analiza novčanih tokova; komparativna analiza bilansne strukture; analiza metodom trendnih stopa; analiza koeficijenata)
- Analiza razvojnih projekata m/s preduzeća (sadržaj investicionog projekta; sadržaj poslovnog plana i poslovnog budžeta; preliminarna ocjena investicionog projekta; metodi: NSV; ISR; RP)

3) Obavezna literatura

Zaklan D., Bankarstvo u tržišnom makrosistemu, Ekonomski fakultet (Univerzitet Džemal Bijedić"), Mostar, 2000.

TEHNOLOGIJA SA POZNAVANJEM ROBE

Fond časova

Predavanja: **60**

Vježbe: **15**

1) Cilj izučavanja predmeta

Osnovni cilj izučavanja predmeta je da se studenti upoznaju sa najvažnijim tokovima i rezultatima savremenog tehnološkog progresa i njegovim uticajem na ekonomske procese i razvoj.

2) Sadržaj predmeta

Uvod. Osnovne karakteristike savremenog ekonomskog razvoja. Tehničko-tehnološki progres i ekonomski razvoj. Definicije pojmova i kategorija. Etape tehničkog napretka. Karakteristike savremene naučno-tehnološke revolucije. Primjena razvojnog modela zasnovanog na koncepciji intezivnog ekonomskog razvoja. Razvoj nauke i povezivanje nauke i procesa reprodukcije. Promjene na području obrazovanja. Promjene u privrednoj strukturi. Osnovni aspekti promjena u razvoju proizvodnih snaga u eri naučno-tehnološke revolucije. Proces stvaranja i primjene tehničko-tehnološkog napretka. Izvori tehničkog napretka u savremnom svijetu. Monopolizacija izvora tehničkog progresa. Oblici transfera tehnologije. Negativne posljedice tehnološkog progresa – ekološki problemi. Privredni razvoj u uslovima tehnološke zavisnosti (izbor tehnologije, adaptacija transferisane tehnologije). Perspektive razvoja.

3) Obavezna literatura

Vranjican S., Tehnološka zavisnost i privredni razvoj, Narodne novine, Zagreb, 1989.

Filipović M., Nove tehnologije i sirovinske grane proizvodnje, Beograd, 1989.

POSLOVNA ETIKA

Fond časova
Predavanja: **30**
Vježbe: **0**

1) Cilj izučavanja predmeta

Izučavanje predmeta studenti treba da se osposobe za razumijevanje slijedećih tematskih područja: a) etika i biznis; b) etičko rasuđivanje u biznisu; c) primjena i ignorisanje etičkih principa u poslovanju; d) regulisanje ponašanja učesnika i zaštita potrošača i okruženja; e) etička poslovna praksa - imperativ uspješnog poslovanja.

2) Sadržaj predmeta

Etika i biznis (priroda etike i morala, historijski razvoj etičke misli, moralni principi i sistem društvenih vrijednosti, društveni značaj odgovornog ponašanja u poslovanju). Etičko rasuđivanje u biznisu (složenost problema etike u poslovanju, poslovni odnos i moralnost, rasuđivanje u biznisu; moralni izbor; različitost stajališta i moralna učenja - glavne etičke teorije; ključni faktori uticaja na rasuđivanje i ponašanje u biznisu, kultura i poslovna "klima" - različiti sistemi vrijednosti; (opće) prihvaćeni etički principi i vrijednosti u poslovanju). Primjena i ignorisanje etičkih principa u poslovanju (pravda i ekonomski sistem - globalni aspekt; kapitalizam i moralni minimalizam; etika na tržištu - javni oblici - monopol, nelojalna konkurencija; etika i zloupotreba u biznisu - u glavnim sferama poslovanja; praktična iskustva o korisnosti etičke prakse - poslovni ugled..., posljedice ignorisanja etičkih načela u poslovanju - nezaposlenost, glad, ekološki i drugi problemi). Regulacija ponašanja učesnika i zaštita potrošača i okruženja (zahtjevi javnosti - neophodnost kvalitetne regulacije; reagovanje korporacije, društvene promjene i etičko investiranje; etika i motivacija na radu - prava zaposlenih, dohoci itd.; profesija, posao i etički kod ponašanja; etički standardi i kodeksi poslovanja; zaštita potrošača i okruženja - oblici, mehanizmi i sredstva regulacije; dometi i iskustva međunarodne zajednice, aktuelno stanje i regulacija na tržištu BiH; mogući pristupi u jačanju etike poslovne prakse). Etička poslovna praksa - imperativ uspješnog poslovanja.

3) Obavezna literatura

Karpati T., Etika u gospodarstvu, Ekonomski fakultet, Osijek, 2001.

NASTAVNI PLAN
ČETVEROGODIŠNJEG STUDIJA

Predmeti		P	V		P	V
I godina						
1.	Osnovi ekonomije	90	60			
2.	Matematika	75	75			
3.	Savremeni tehnološki sistemi	45	30			
4.	Ekonomika preduzeća				60	60
5.	Informatika				60	75
6.	Statistika				60	60
		210	165		180	195
7.	Sociologija	30			30	
8.	Tjelesni i zdravstveni odgoj	15	15			30
		255	180		210	225

Do 1.10.2001. g. u predmete prve godine bio je uključen i predmet Nauka o odbrani sa fondom od po 30 časova predavanja u prvom i drugom semestru.

II godina						
1.	Osnovi računovodstva	30	30		30	30
2.	Ekonomika narodne privrede	60	30			
3.	Finansijska i aktuarska matematika	30	30			
4.	Teorija tržišta i cijena	60	60			
5.	Ekonomski informacioni sistemi				30	30
6.	Monetarne finansije				60	60
7.	Organizacija preduzeća				60	30
8.	Strani jezik za ekonomiste I	30	15		30	15
		210	165		210	165

III godina						
1.	Primjenjeno računovodstvo	60	60			
2.	Teorija privrednog razvoja	60	45			
3.	Javne finansije	60	60			
4.	Marketing				60	60
5.	Poslovno pravo				75	
6.	Matematske metode za ekonomske analize				60	60
7.	Strani jezik za ekonomiste II	15	15		30	30
		195	180		225	150

IV godina		P	V		P	V
1.	Poslovna politika	60	30			
2.	Finansijska tržišta	60	60			
3.	Međunarodna ekonomija				60	30
4.	Analiza poslovanja preduzeća				60	60
Smjer: Poslovne studije						
5.	Menadžment	60	30			
6.	Istraživanje tržišta	60	30			
7.	Analiza investicionih projekata				60	30
8.	Poslovne finansije				60	30
		240	150		240	150
Smjer: Finansijsko-računovodstveni						
5.	Finansijsko računovodstvo	60	30			
6.	Bankarstvo	60	30			
7.	Kontrola i revizija poslovanja				60	30
8.	Poslovne finansije				60	30
		240	150		240	150
Smjer: Informatika						
5.	Metode programiranja	60	30			
6.	Analiza informacionih sistema	60	30			
7.	Projektovanje informacionih sistema				60	30
8.	Baze podataka				60	30
		240	150		240	150
Fakultativni predmeti						
1.	Poslovno komuniciranje	30				
2.	Uvod u naučno istraživački rad				30	

NASTAVNI PROGRAM
ČETVEROGODIŠNJEG STUDIJA

OSNOVI EKONOMIJE

Fond časova
Predavanja: **90**
Vježbe: **60**

1) Cilj izučavanja predmeta

Cilj predmeta je da studenti nauče osnovne ekonomske kategorije i procese savremene tržišne ekonomije što bi trebalo da im olakša studij ostalih ekonomskih predmeta.

2) Sadržaj predmeta

Uvod. Šta je ekonomija? Osnovi problemi ekonomske organizacije. Tehnološke mogućnosti društva. Zakon opadajućih prinosa. Novac i kapital. Novac – razmjena. Tržište i država u modernoj privredi. Ekonomska uloga države. Osnovni elementi ponude i tražnje. Proizvodnja i organizacija preduzeća. Analiza troškova. Ponuda i određivanje cijena na tržištima potpune konkurencije. Obrasci nepotpune konkurencije. Raspodjela dohotka i teorija granične produktivnosti. Nadnice i tržište rada. Tržišna i privredna efikasnost. Organičenje i manjkavost tržišta. Država i privreda. Ciljevi i instrumenti u makroekonomiji. Agregatna ponuda i potražnja. Mjerenje nacionalnog proizvoda i dohotka. Potrošnja i investicije. Potrošnja i štednja. Osnove agregatne ponude i tražnje. Model multiplikatora. Fiskalna politika u modelu multiplikatora. Suština novca – razvoj i funkcije. Bankarstvo i ponuda novca. Centralno bankarstvo i monetarna politika. Teorija ekonomskog rasta. Konjunktorni ciklus. Inflacija – izvori, uticaj, troškovi. Fiskalna politika. Pitanja ekonomske stabilizacije. Brzina opticaja i monetarizam. Racionalna očekivanja. Teorija međunarodne trgovine. Ekonomija zemalja u razvoju.

3) Obavezna literatura

Samuelson P., Nordhaus W., Ekonomija (14. izdanje), MATE, Zagreb, 1992.

